

*А.Б. Тарнавський, к.т.н., доцент,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності*

ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ ТА ТЕРИТОРІЙ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Через аварію на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС з викидом у навколишнє природне середовище значної кількості радіоактивних речовин значна кількість території України і Білорусі зазнала радіоактивного забруднення і стала непридатною для проживання на ній населення та провадження сільськогосподарської діяльності. Загальна площа радіоактивного забруднення території склала більше тисячі квадратних кілометрів.

На протязі усього післяаварійного періоду на забруднених радіацією територіях проводилася надзвичайно напружена і спільна робота українських вчених і фахівців різноманітних спеціальностей у тісній співпраці з міжнародними організаціями щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Не враховуючи допущені помилки та прорахунки у здійсненні контрзаходів, які були проведені на території України, рівень радіоактивного забруднення постраждалої території та вплив негативних чинників на здоров'я та самопочуття людей після аварії на ЧАЕС вдалося зменшити до допустимих рівнів.

На сьогоднішній час в зонах радіоактивного забруднення знаходиться територія 12 областей нашої країни.

На протязі 31 року, який пройшов після найбільшої техногенної катастрофи людства, природні процеси та проведені контрзаходи у післяаварійний період привели до значного покращення радіологічної ситуації і дали змогу використовувати значні території для здійснення на них сільськогосподарської діяльності і проживання населення

Основний комплекс заходів, які були спрямовані на зменшення негативного впливу радіоактивного забруднення на навколишнє природне середовище і здоров'я людей, був розділений на окремі напрями:

- система радіаційного контролю;
- ведення агропромислового виробництва;
- ведення лісового господарства;
- екологічне оздоровлення середовища;
- підготовка кадрів.

Основними завданнями, які забезпечують відповідну реалізацію положень чинного законодавства щодо соціального захисту населення і територій, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є:

- створення інформаційно-аналітичної системи комплексного аналізу радіоекологічної ситуації з метою розроблення і обґрунтування планів проведення заходів, що спрямовані на підтримання на належному рівні радіаційної безпеки населення, яке мешкає на території зон радіоактивного забруднення місцевості, а також ефективне використання коштів виділених на проведення контрзаходів;
- інформаційне забезпечення Концепції захисту населення України у зв'язку з Чорнобильською катастрофою;
- обґрунтування перегляду та уточнення розмірів і меж зон радіоактивного забруднення місцевості;

- обмеження виробництва і споживання місцевих продуктів харчування зі значним вмістом радіонуклідів і забезпечення місцевого населення достовірною інформацією про рівні радіоактивного забруднення місцевості;
- забезпечення пунктів радіаційного контролю населення і місцевих продуктів харчування необхідною новітньою апаратурою і приладами з врахуванням чинних вимог нормативних документів із радіологічного захисту населення і територій.

Виконання завдань програми щодо радіаційного моніторингу території зон радіоактивного забруднення здійснюється такими основними заходами:

- дозиметрична паспортизація населених пунктів;
- здійснення контролю за рівнями радіоактивного забруднення продуктів харчування вироблених на території забрудненій радіоактивними речовинами;
- виконання робіт щодо визначення стану навколишнього природного середовища території зон радіоактивного забруднення місцевості;
- створення сучасних засобів радіаційного контролю.

Дозиметрична паспортизація населених пунктів полягає у відборі проб та їх наступного радіохімічного і спектрометричного аналізу, визначення доз опромінення проживаючого населення, аналіз розподілу радіонуклідів на місцевості, складання і видання дозиметричних паспортів населеним пунктам.

З метою оцінки індивідуальних доз опромінення населення здійснюється вимірювання вмісту інкорпорованого в організмі людини ¹³⁷Cs.

Пріоритетним напрямом роботи є здійснення контролю за рівнями радіоактивного забруднення продуктів харчування, сільськогосподарської продукції, лісових ягід, грибів у найбільш забруднених районах. Ці заходи, в основному, проводяться у населених пунктах зони гарантованого добровільного відселення Житомирської, Чернігівської, Волинської, Київської, Черкаської та Рівненської областей.

Для зменшення додаткового опромінення населення від споживання продуктів харчування вироблених на території Житомирської, Чернігівської, Волинської, Київської та Рівненської областей проводяться додаткові контрзаходи щодо мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи у сільському господарстві.

Заліснення територій з високим рівнем радіоактивного забруднення є одним із найбільш ефективних методів захисту природного навколишнього середовища від поширення радіонуклідів і радіоекологічної реабілітації забруднених територій.

З метою недопущення повторного радіоактивного забруднення території зони обов'язкового відселення населення проводяться заходи з оновлення мінералізованих смуг навколо покинутих населених пунктів, підкошування трави і підтримання належного санітарно-екологічного стану.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон Верховної Ради УРСР від 27.02.1991 р. № 791а-ХІІ “Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи” (зі змінами і доповненнями).

2. Закон Верховної Ради УРСР від 28.02.1991 р. № 796а-ХІІ “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” (зі змінами і доповненнями).

3. Концепція Верховної Ради України від 09.02.1993 р. № 3421-ХІІ “Концепція Національної програми ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту громадян на 1994-1995 роки та період до 2000 року”.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2007 р. № 303 “Правила відтворення лісів”.